

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР

II. Цикл професійної підготовки.

2.1. Вибіркові дисципліни

ВИКЛАДАЧ:

ЧЕРНОБРОВКІНА Віра Андріївна

Доктор психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології,

chernobrovkina.vira@gmail.com

v.chernobrovkina@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 3 кредити ECTS

Заняття в аудиторії: 26 год.

Самостійна робота слухачів курсу: 64

год.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Методологічний семінар» спрямована на активне і творчо-процесуальне формування в аспірантів навичок оформлення методологічної рамки власних дисертаційних досліджень.

З цією метою під час викладання дисципліни створюється режим творчої взаємодії аспірантів між собою, з викладачем, з джерельною базою власного дослідження, а також з матеріалами провідних досліджень в обраній проблемній галузі.

З огляду на це дисципліна являє собою курс, зміст якого значною мірою оформлюється під час його проведення. До початку ведення курс майже не має фіксованого тематичного контенту, валідного для всіх груп аспірантів безвідносно до тематики їхніх дисертаційних досліджень. Зміст дисципліни формується у процесі її викладання / реалізації з урахуванням тематичних напрямів досліджень аспірантів та орієнтований на їхні дослідницькі запити. Силабус курсу пропонує загальну структуру його ведення.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою курсу є розвиток навичок рефлексії щодо визначення методологічної рамки власних дисертаційних досліджень.

Завданнями курсу є:

1. Організація процесу пошуку та визначення аспірантами (здобувачами наукового ступеня) методологічно-концептуальної рамки власних дисертаційних досліджень на різних рівнях методології (філософської, загально-наукової, конкретно-наукової, операційно-методичної).

2. Усвідомлення і виокремлення аспірантами власних дослідницьких запитів в контексті проектування, формування дизайну, організації та реалізації власного дисертаційного дослідження з перспективою вдосконалення його логістики, розширення інформаційної та процедурно-методичної складової, а також перспектив асиміляції отриманих у дослідженні нових наукових знань в сучасній психологічній науці та різних сферах соціально-психологічної практики.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Вміння проблематизувати процес наукового пошуку і здійснювати обґрунтований вибір концептуальної рамки власних дисертаційних досліджень на різних рівнях методології.	Опрацювання джерельної бази дослідження. Підготовка індивідуальних презентацій, що відображають логіку методологічного мислення в контексті дослідження. Групова дискусія.	Колегіальне оцінювання
Вміння формулювати актуальні запити щодо методологічного самовизначення в контексті власних дисертаційних досліджень аспірантів.	Участь у модеративних міні-семінарах. Опрацювання джерельної бази дослідження.	Колегіальне оцінювання
Навички пошуку, вибору та визначення прототипів дизайну власних дисертаційних досліджень аспірантів.	Підготовка презентації досліджень, обраних за варіанти прототипу дизайну власного дослідження. Участь у модеративних міні-семінарах.	Презентація індивідуальної роботи Колегіальне оцінювання
Навички вести наукову дискусію, презентувати результати власного наукового пошуку в групі науковців.	Підготовка презентації досліджень, обраних за варіанти прототипу дизайну власного дослідження. Участь у модеративних міні-семінарах.	Презентація індивідуальної роботи Колегіальне оцінювання

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Інформаційна основа навчальної дисципліни:

1. Методологія психологічних досліджень (чотири рівні методології – філософська методологія, загально-наукова, конкретно-наукова і операційна (або методична)).
2. Структурні етапи психологічних досліджень.
3. Емпіричні методи психології і процедури збору первинних даних.
4. Якісні і кількісні стратегії психологічних досліджень.
5. Джерельна база власних дисертаційних досліджень аспірантів.

Логістика навчальної дисципліни виглядає як структурно-функціональний алгоритм: «Методологічна рамка психологічного дослідження - актуальна проблематика, тезаурус і завдання аспірантських досліджень – дизайн психологічного дослідження – емпіричний етап психологічного дослідження (якісне дослідження – етап пілотного дослідження - констатувальний, формувальний (або розвивальний/ корекційний/ етап інтервенцій) – опрацювання (зокрема статистико-математичне), опис, інтерпретація отриманих даних – презентація результатів дослідження науковій спільноті (форми презентації – публікації, конференції, підготовка текстів дисертацій, захист дисертацій – перспективи подальших досліджень».

В межах цього алгоритму аспірант може зосередитися на будь-якій його ланці (або кількох ланках) залежно від його актуальних дослідницьких запитів на період реалізації дисципліни. Цей алгоритм спрямований на актуалізацію у психолога-дослідника максимального адресного виявлення творчого потенціалу відповідно, з одного боку, до власних мотивів і запитів щодо дисертаційного дослідження, з іншого, - відповідно до рівня розвитку його дослідницьких компетентностей (а також – відповідно до ресурсів і можливостей даного курсу).

Методика реалізації навчальної дисципліни передбачає у межах 3 кредитів (90 год.) використання активних форм навчальної роботи (лекції-обговорення – 4 год., практичні заняття у вигляді модеративних міні-семінарів – 22 год., самостійної роботи – 64 год., які стимулюють взаємне системне професійне самовдосконалення усіх суб'єктів навчання.

Тематичний план

№ з/п	Теми лекційних та практичних занять	Завдання	Кількість годин
Лекції – 2 Семінарські заняття – 2	1. Методологічна архітектоніка сучасних психологічних досліджень. Завдання методологічного самовизначення дослідника у галузі психології. Лекція/ дискусія, 2 год.	Визначити ключові питання та проблемні «місця» у власному методологічному самовизначенні.	4 год.
Лекції – 4 Семінарські заняття – 2	2. Сучасні підходи до методології операційно-методичної складової емпіричного психологічного дослідження. Дизайн психологічного дослідження.	Визначити ключові питання та проблемні «місця» у власному самовизначенні щодо дизайну дисертаційного дослідження.	4 год.

Семінарські заняття – 2	3. Презентація запитів щодо методологічного самовизначення аспірантів*. * - завершальну частину семінару на цьому етапі курсу становить оформлення логіки і структури подальших занять (визначаються доповідачі і модератори наступних занять, можуть обиратися форми проведення занять і форми презентації доробок учасників групи).	Сформувати, структурно оформити і презентувати власний актуальний запит (або актуальні запити) щодо проблемних місць власного методологічного самовизначення у реалізації дисертаційного дослідження (підготовка до виконання цього завдання передбачає консультування з науковим керівником).	2 год.
Семінарські заняття – 12	4. Презентація процесу і проміжних результатів методологічного пошуку і самовизначення аспірантів*. Семінар, 4 год. * - презентують свої доробки 1-2 аспіранти, що визначається збудованою на попередньому занятті логікою структурування процесу реалізації курсу.	У презентації подається аналіз питань, ідей, положень, тез, фактів, аналогів дизайну власного дослідження, огляд джерельної бази цього пошуку; надання їй внутрішньої логіки, що відтворює як сам процес пошуку, так і зміст цього процесу.	12 год.
Заліковий семінар – 2	5. Презентація визначених методологічних положень досліджень. Обговорення результатів курсу.	Фінальне формулювання й обґрунтування обраних методологічних положень аспірантських досліджень.	2 год

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота під час семінарських занять	10	6	60
Презентація логіки методологічного пошуку і самовизначення аспірантів	1	10	10
Залік (Заліковий семінар)	1	30	30
Разом			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Залік (заліковий семінар)	30	Презентацію виконано і подано вчасно; автор демонструє глибоке розуміння предмету, аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно- стилістичну досконалість. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	15-29	Презентацію виконано і подано вчасно; автор демонструє достатню обізнаність у предметі, виклад має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні фактографічні неточності чи мовно-стилістичні недоліки. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
	1-15	Роботу виконано і подано вчасно. Автор демонструє достатнє розуміння предмету, однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Текст вирізняється значними мовно-стилістичними недоліками.
	0	Завдання не виконане у визначений термін.
Презентація процесу і проміжних результатів методологічного пошуку і самовизначення аспірантів	10	Презентацію процесу і проміжних результатів методологічного пошуку і самовизначення аспірантів виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно-стилістичну досконалість. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	20-29	Презентацію процесу і проміжних результатів методологічного пошуку і самовизначення аспірантів виконано і подано вчасно; виклад має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні неточності чи мовно-стилістичні недоліки. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.

1615

	1-20	Презентацію процесу і проміжних результатів методологічного пошуку і самовизначення аспірантів виконано і подано вчасно. Однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Текст вирізняється значними мовно-стилістичними недоліками.
	0	Завдання не виконано у визначений викладачем термін.

Участь семінарі / практичному занятті/ практикумі	6	Аспірант ставить проблемні запитання, висловлює аргументовані ґрунтовні зауваження, бере участь у дискусії.
	1-5	Аспірант бере участь у дискусії, висловлює зауваження.
	0	Аспірант не бере участь в обговоренні доповідей колег.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль відбувається у формі проведення завершального залікового семінару

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю¹

1. Методологічна рамка дисертаційного дослідження аспіранта. 2. Актуальна проблематика, тезаурус і завдання дисертаційного дослідження аспіранта. 3. Визначення і обґрунтування дизайну дисертаційного дослідження аспіранта. 4. Емпіричний етап психологічного дослідження (якісне дослідження – етап пілотного дослідження - констатувальний, формувальний / корекційний / етап інтервенцій). 5. Проєкт методів і процедур опрацювання (зокрема статистико-математичного), опису, інтерпретації даних дисертаційного дослідження аспіранта. 6. Підхід до презентації результатів дослідження науковій спільноті (форми презентації – публікації, конференції, підготовка текстів дисертацій, захист дисертацій). 7. Формування перспектив подальших досліджень за межами дисертаційного дослідження аспіранта.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	А (відмінно)
81 – 90	Добре		В (дуже добре)
71 – 80			С (добре)

¹ Питання до підсумкового контролю мають орієнтовний характер, оскільки окреслюють широке поле методологічного самовизначення аспіранта. Кожен окремий аспірант може реалізувати лише частину цих питань під час курсу. Якість виконання курсу визначається рівнем якості виконання завдання методологічного самовизначення аспіранта, а не переліком (масштабом) питань.

1615

66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до заліку) складає 30 балів. **У разі отримання оцінки «неприйнятно»** (нижче 29 балів) аспірант зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на перескладання до початку наступного навчального періоду. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо».

ПРИНЦИПИ УЧАСТІ В КУРСІ

Вимоги та правила поведінки на заняттях:

- 1) присутність на всіх заняттях;
- 2) активна участь в обговоренні питань семінару
- 3) своєчасне виконання індивідуального письмового завдання;
- 3) недопустимість пропусків занять без поважних причин;
- 4) відпрацювання пропущених занять

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року): <https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/quality-edu>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література²:

1. Бреслав Г.М. Основы психологического исследования / Г.М.Бреслав. — М. : Смысл; Издательский центр «Академия», 2017. — 496 с.
2. Бочелюк В.Й. Методика та організація наукових досліджень з психології / В.Й. Бочелюк.— К. : Центр навчальної літератури, 2018. - 356 с.
3. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень / Л. Власенко, А. Ладанюк. В. Кишенько. — К.: Ліра-К, 2018. — 352 с.
4. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии /Т.В. Корнилова. — СПб. : Питер, 2016. — 320 с..
5. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології , М.С. Корольчук. — К.: Ельга, 2008. — 336 с.
6. Куликов Л.В. Психологическое исследование // Л. В. Куликов. Санкт-Петербург, 1994. - 118 с.

Додаткова література:

Додаткову літературу з курсу «Методологічний семінар» складає джерельна база власних

² Перелік основних літературних джерел виконує функцію допомоги в орієнтуванні у базових положеннях і завданнях практичної частини курсу.

дисертаційних досліджень аспірантів³.

Додаткові інформаційні ресурси (міжнародні періодичні фахові видання⁴:

1. Rehabilitation Psychology
2. Journal of Educational Sciences and Psychology
3. International Journal of Personal Construct Psychology
4. International Journal of Mental Health Promotion
5. International Journal of Education and Psychology in the Community
6. Journal of Cognitive Psychology
7. Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice
8. Journal of Fundamentals of Mental Health
9. Europe's Journal of Psychology (EJOP)
10. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking
11. Perspectives on Psychological Science
12. Psychological Science in the Public Interest
13. Journal of Problem Solving
14. International Journal of Psychological Studies
15. Psychology research and behavior management
16. Journal of Social and Psychological Sciences
17. The Open Psychology Journal
18. The Open Behavioral Science Journal
19. International Journal of Culture and Mental Health
20. Personality and mental health
21. Journal of Experimental Psychology
22. Training and Education in Professional Psychology
23. Clinical Psychology: Science and Practice
24. International journal of mental health and addiction
25. The Journal of Positive Psychology
26. Journal of creativity in mental health
27. The Humanistic Psychologist
28. Qualitative Research in Psychology
29. Individual Differences Research
30. Psychosocial Intervention / Intervencion Psicosocial
31. Journal of the American Psychoanalytic Association
32. Existential Analysis
33. Journal of Individual Psychology
34. Review of general psychology

*Програма дисципліни затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки
(протокол №9 від 12.09.2019 р.*

³ До додаткової літератури входять також публікації у фахових міжнародних індексованих фахових виданнях, які аспіранти можуть використовувати для визначення прототипів дизайну і структури власних дисертаційних досліджень.

⁴ Доступ до додаткових інформаційних ресурсів – через бібліотеку НаУКМА. Обов'язковим є обґрунтований вибір принаймні одного дослідження (статті), опублікованого в сучасному фаховому індексованому виданні, обраного для визначення дизайну власного дисертаційного дослідження (вітається вибір не однієї, а двох-трьох статей).